MIHAIL C. VLĂDESCU

JURNALUL
UNUI
RĂZBOINIC

BUCUREȘTI
DEPOZITUL LA LIBRĂRIA ALCALAY & Co.
No. 37 — CALEA VICTORIEI — No. 37
1915

www.dacoromanica.ro

MIHAIL C. VLADESCU

„Jurnalul unui Războinic“

BUCUREŞTI
TIPOGRAFIA PROFESIONALĂ
DIMITRIE C. IONESCU
9. — STR. CÂMPINEANU, —9.
1915

www.dacoromanica.ro

Amice,

Îţi trimit alături manuscrisul [1]) despre care ţi-am vorbit. Fă cu el ce vrei. Publică-l, arde-l, păstrează-l ca pe o hârtie fără interes. Ai toată alegerea. E al tău.

Te fac atent însă, că eu am pus multă inimă scriindu-l. Prin urmare, nu-l tratà cu nepăsarea ta obişnuită.

Fii indulgent cu erorile, excesele şi violenţele în care am căzut pe alocurea. Gândeşte-te că viaţa fiecăruia din noi, aşà a fost, inegală, în acest an, în care am preferat să ne mutilăm conştiinţa, decât să acceptăm bărbăteşte o luptă în câmpie deschisă. În aceste mizerabile luni, recunoşti, că am sacrificat convingerile noastre, am renunţat la tot ce aveam sacru, am primit toate transacţiunile, dintr'o datorie patriotică rău înţeleasă.

Cel puţin, citind aceste fragmente din existenţa mea, fiecare are să înţeleagă, că nu există bătălie în care să sângerezi mai mult, decât aceea care se dă în tine, cu propriile tale forţe şi în contra propriilor tale forţe...

---

1) Manuscrisul pe care l-am primit e chiar „Jurnalul unui războinic".

www.dacoromanica.ro

Jurnalul unui războinic... De sigur. Ne-am războit cu noi înşine, dar nu în mod glorios, ci lamentabil.

Nu avem mândria de a spune că suntem nişte viteji, ci numai ruşinea de a constatà, că suntem nişte învinşi.

Eu am un mijloc să-mi iau revanşa. Ştii că nu e în firea mea să mă resignez. Lovitură pentru lovitură. Nu mă sperie loviturile soartii, dar ale oamenilor?

Te anunţ dar, că dela 8 Iulie încoace, în viaţa mea de reptilă indolentă care o duc de un an aproape, începe o eră nouă.

Am perdut vremea, dragă prietene, ţi-o spun cu o sinceră mânie. Mulţi ca mine, sunt convins, că regretă greşala de a fi întârziat atâta, în ţara în care prea se face cultură extensivă numai cu o singură floare: cuminţenia.

Merg acolo, unde lupta până la ultima suflare e o virtute. Unde focul sacru arde în suflete şi în vine. Unde ataşamentul de viaţă nu e aşà de exclusiv şi nu domină pe oameni chiar în ora deciziunilor supreme.

Deci, cum zice Sfânta Scriptură, voi puteţi să rămâneţi acasă, blânzi şi cuminţi ca mieii. Mie daţi-mi voe să apuc o altă cale, plină de primejdii, dar demnă. A fi sau a nu fi, ce vrei, eu am nebunia să cred că e o maximă sănătoasă. România, care rezumă înţelepciunea contemorană, a dovedit în 1914 şi 1915 că e ridicol să-ţi complici viaţa cu asemenea aberaţii...

(Scrisoarea mai cuprinde încă câteva detalii de ordin personal, ce nu pot interesà publicul şi se termină cu un apel către mine, spre a nu i se dà cu nici un preţ numele.

Publicând însă această scriere, cred că nu va scăpà nimănui, caracterul ei documentar. Din ea se poate vedeà, gradul de tensiune sufletească, la care a ajuns unii dintre noi, în timpul acestei crize istorice.

Impresiunile zilnice culese în timp de o lună de prie-

www.dacoromanica.ro

tenul meu, le-am avut poate fiecare şi de aceea am crezut că e interesant să le scot în broşură.

De altfel „Jurnalul unui războinic" ar fi putut fi întitulat şi „Impresiile unui Român în timpul războiului Universal".

Amicul meu care nu e nici literat nici om politic, a ales singur titlul. Îi las această satisfacţie. **M.C.V.)**

---

www.dacoromanica.ro

8 Iunie.

Până azi n'am putut să scriu fiindcă îmi ziceam:

— „E inutil să scriu. Intrăm în războiˮ...

Așà am trăit eu cu credința asta 10 luni de zile, că declarația de război trebue să vie dintr'un ceas într'altul, prin surprindere.

Sub această impresiune n'am fost numai eu, ci majoritatea concetățenilor mei. Chiar acei care au pretențiunea de a fi totdeauna în secretele pacifice ale guvernului... Un bun observator ar fi citit imediat pe fața lor, îndoiala, că poate evenimentul fatal să se producă în contra asigurărilor ce primise dela vre-un ministru care nu știe nimic. Pentru oricine nu erà interesant aceea ce auzise sau citise, ci aceea ce simțeà.

Oricât de liniștitoare puteà fi o declarațiune oficioasă, biruià însă pornirea de a ști că furtuna e gata, deslănțuită; că n'a mai rămas nimic ca desnodământul să aibă loc și catastrofa să se producă.

Desigur că pentru generațiile viitoare, n'are să fie fără interes să se știe, ce am simțit noi în aceste momente. Poate că după război chiar, acei care s'au luptat, o să vreà să cunoască, ce se petreceà in sufletul inert al neutrilor, în timpul când sângele lor curgeà în valuri.

www.dacoromanica.ro

Zece luni am avut frigurile războiului. Seara mă culcam pentru ca a doua zi să aud ordinul de mobilizare.

Bine înţeles, devoram toate ediţiile speciale ale jurnalelor. Nu odată mi s'a întâmplat să cred că războiul s'a şi declarat. Toate desminţirile nu reuşeau să-mi scoată din cap această ideie.

Dar de câte ori n'am plictisit oameni politici în stradă, în casele lor, cu întrebările mele. Fuga asta după ştiri noui, trebuinţa de a ştì că şi ţara noastră intră în războì, sunt semnele neîndoioase ale crizei sufleteşti prin care trecem.

Un neastâmpăr de maniaci, o febra continuă, o dorinţa inconştientă de sacrificiu, iată caracteristica epocii de sânge şi de fier prin care trecem.

Azi însă notez o schimbare la mine.

Sunt foarte surprins, sunt foarte îngrijat, sunt perplex.

Nu pot să cred.... Totuşi e adevărat.

Încet, încet, îşi face loc o ideie nefastă: războiul nu mai e inevitabil! E posibil? Sunt de două zile la ţară. Jurnalele nu le mai citesc regulat. Nu mai văd pe nimeni. Cu siguranţă că acest lucru e datori izolării mele aici.

Am întârziat prea mult în aceste locuri. Trebue să plec.

9 Iunie.

Azi noapte am stat până târziu, studiind hărţile. Am restabilit poziţiunile Ruşilor cu mare greutate, după noile comunicate.

La mine, frigurile războiului s'au mai calmat.... Liniştea asta de ţară, lipsa de ştiri, a contribuit nu puţin, la această transformare. Faptul acesta mă indignează. După masă, am avut adevărate remuşcări.

www.dacoromanica.ro

Şederea mea nu se mai poate prelungì. Consider ca un adevărat act de trădare rămânerea mea încă aici.

După masă, iar am examinat frontul oriental, am verificat poziţiile steguleţelor, făcând oarecare modificări în avantajul aliaţilor.

Am recitit comunicatele pesimiste. Mă nelinişteşte mult frontul rusesc.

Când se va oprì ofensiva germană în această parte? Ruşii prepară ceva pe la Nord? Cu siguranţă, maximum în 10 zile, vom ştì.

. . . .

Poşta n'a venit. Ce s'a putut întâmplà? Am trimis un argat călare, nici el nu mai soseşte.

În adevăr, e o nebunie să părăseşti Capitala ţării pe vremurile astea şi să vii să locueşti un sat, despărţit de restul lumii, fără cale ferată, fără şosea şi fără telefon. E o nebunie care nu pot să mi-o iert. Dacă am fi în stare de război, aşi merità să fiu împuşcat pentru această greşală.

Din fericire, în momentul de faţă argatul soseşte. Ah! mizerabilul! E beat... Cu siguranţă că mi-a pierdut corespondenţa.

Totuşi nenorocitul găseşte destulă putere şi are destulă luciditate ca să-mi explice, că n'a venit dela oraş nici un jurnal...

— „Are dreptate !“

L'am crezut imediat... Censură, stare de asediu, turburări de stradă. In lipsa mea s'au precipitat evenimentele... Am simţit pentru inconştientul acesta o compătimire profundă, amestecată cu o repulsiune amară în contra mea însumi. Faptul de a fi venit în momentele astea la ţară, întrece orice, chiar reaua conduită a servitorului meu.

Nici odată n'am fost aşà de sever faţă de mine. Mi-am făcut geamantanele ca un automat. A doua zi, la ora 8, trebuià să plec.

www.dacoromanica.ro

10 Iunie.

În spre dimineaţă, am visat că stam de vorbă cu marele duce Nicolae. Îmi păreà aşà de bine că cunosc pe Nicolae Nicolaevici. Pentru nimic în lume n'aşi fi vrut ca cineva să mă deştepte atunci.

Scena a fost scurtă şi mărturisesc am simţit o adevărată decepţiune. Generalisimul, cu toate stăruinţele mele, s'a abţinut să vorbească ceva de politică sau despre operaţiuni. Deşì mă vedeà cât sufer, a rămas intransigent.

Conversaţiunea noastră a fost de ordin cu totul privat. Informat că cunosc un alt membru al familiei Imperiale ruseşti, dintr'o excursie în Alpi, convorbirea noastră s'a mărginit aici.

Am simţit, părăsindu-l, un regret şi deşteptându-mă, regretul creşteà cu atât mai mult, cu cât plecam dela ţară şi nu am avut măcar un vis frumos.

Tot drumul spre Bucureşti am fost plictisit. Câţiva cunoscuţi pe care i-am întâlnit, mi-au afirmat acelaş lucru: războiul e exclus.

Bine înţeles, am tratat de absurdităţi aceste baliverne nemţeşti şi am refuzat să mai discut cu ei.

11 Iunie.

Zi grea.

Abià întors, şi am pornit în anchetă....

Ora 2 şi jumătate şi n'am dejunat încă.

Încă odată, unde mergem? Ce vreà ţara asta? Sunt mâhnit, sunt aşà de mâhnit, încât aşi vreà mai bine să o părăsesc.... Nu mi-am dat seama până azi de adevărata realitate. Nu facem război, de astădată se pare că e o certitudine. Totuşi conştiinţa mea refuză să admită o astfel de crimă. In contra tutulor declaraţiunilor, eu mă revolt şi zic: nu se poate!

www.dacoromanica.ro

Toată lumea simte ca mine? Imposibil de descris starea sufletească în care mă găsesc. Dacă mi s'ar fi întâmplat o nenorocire personală, nu m'ar fi zdrobit așà.....

Va să zică e adevărat? Nu facem războiu !

Asta nu poate să dureze mult. Eu trebue să iau o hotărîre.... Cel puțin în ce mă privește pe mine.

12 Iunie.

Azi am fost pe la prieteni să-mi plătesc pariurile. Am anunțat că războiul se va declarà înainte de întoarcerea mea dela țară. Am pierdut... Intrare în acțiune, mulți bani am aruncat așà, stupid în numele tău !

Cel puțin pot să zic că sunt un om de onoare. Țara mea nu poate să spue acelaș lucru... Criza a mai trecut... Sunt mult mai liniștit. Mă pot ocupà și de altceva. Totuși «frigurile» m'apucă, la intervale mai rare și nu cu atâta violență ca ieri.

Ce țară! Sunt fiul ei, însă mi-e rușine.... Simt lacrămile, cum mi se urcă, în ochi... De o jumătate de ceas plâng. Nu știu ce plâng: propria mea durere, sau nenorocirea unei rase.... Această rasă care nu vreà să moară luptând, dar care vreà să se sinucidă.

Războiul e mântuirea atâtor suflete. Îl aștept ca pe o consolare divină. Ca răsplată dulce a atâtor suferinți, pe care nu le știe nimeni.

13 Iunie.

Țara asta are oameni de acțiune? Cred că nu.

Sunt de o parte, sentimentali ca mine, în stare să plângă numai ruinele Ierusalimului.

www.dacoromanica.ro

De alta, sunt pehlivanii, în fond şi ei nişte sentimentali, care lucrează sub imboldul fricii.

Aceste două categorii de indivizi alcătuesc poporul român. Trebue să recunoaştem, în condiţiunile astea, n'ai de unde să recrutezi un om de acţiune, la 7 milioane de suflete.

Totuşi, în istorie ca şi în vieaţă, învăţăm să preţuim mai mult succesul. Mai ales istoria, această ştiinţă părtinitoare, n'a slăvit decât pe cei ce au isbutit.

Poate că suntem şi noi o ţară a... succesului numai? Drumul care duce la adevărata glorie ne e închis!

N'am fost născuţi să avem nici sufletul eroïc, nici geniul marilor creatori, — ci să rămânem numai la talentul şi isteţimea unor virtuozi. Căci în definitiv, nu se poate contestà, un succes are şi el însemnătatea lui. El preţueşte mai mult decât toate jertfele şi sforţările puse în slujba unei cauze nobile, dar pierdute. Un succes e un rezultat. E o cucerire uşoară, ştiu. Dar e o existenţă asigurată modest, fără bătaie de cap, prozaïc, abil, dacă vreţi.

Prin urmare, să fim liniştiţi. Să aşteptăm, că e mai bine.

Da, să aşteptăm, — iată cuvântul la modă, pe care-l aud des şi pe care e destul să-l pronunţe cineva, ca să mă înfurie. Aşi propune, dacă numai ar fi posibil, eliminarea lui din limba română, până la ocuparea Transilvaniei. Aşi fi în stare să admit starea de asediu, numai pentru ca censura să-l suprime.

Istoria ne spune, că Francezii au preferat totdeauna să transeze diferendele lor prin arme.

Italienii, din contra, au căutat mai mult să trateze, decât să se bată, convinşi că tot mai mult se obţine dela adversar prin diplomaţie, decât prin luptă.

Noi Românii însă, nici nu tratăm, nici nu ne batem. Ce facem atunci? Aşteptăm. E o formulă nouă,

www.dacoromanica.ro

originală, fenomenală şi naţională, a cărei aplicaţiune nu mă satisface.

14 Iunie.

Sunt foarte impresionat de înfrângerile Ruşilor în Galiţia. Avem azi toate detaliile.

Căderea Prsmislului şi evacuarea Lembergului, sunt cu deosebire dureroase. Nu e nimic. Evenimentul care va schimbà în bine situaţia pe frontul rusesc, se va produce curând. Am o încredere şi certitudine absolută în această privinţă.

Ruşii, în ţara lor, nu pot fi bătuţi de o armată sleită şi după 11 luni de război. E elementar de tot. E o axiomă. Orice mi s'ar spune, armata germană, după 11 luni de campanie, a pierdut cantitativ şi calitativ enorm, aşà încât azi a devenit de nerecunoscut... Toţi corespondenţii de război neutri constată faptul acesta atât de îmbucurător, în mod unanim. În aceste condiţiuni, a continuà să afirmi încă şi în viitor triumful Germanilor, este a crede nu numai în minuni, dar e încă şi altceva mai grav, e a ţine cu orice preţ să fii tratat într'o zi de nebun, e mai mult chiar: e a încercà să mistifici lumea cu conştiinţă, ceeace prin vremurile prin care trecem e o acţiune rea, criminală... Însemnează pur şi simplu, a fi un trădător de patrie.

15 Iunie.

La ora 11 ½ dimineaţa, s'a întâmplat un incident extraordinar. Nu ştiu ce să cred.

Sunt încă sub impresia scandalului. Pe Calea Victoriei, colţ cu Bulevardul, poliţia confiscà un ziar «Patria».

Brutalizat peste măsură, nenorocitul de vânzător

www.dacoromanica.ro

strigà ca din gaură de şarpe. Publicul intervine cu energie.

Urmează o învălmăşală. Ţipete şi vociferări din toate părţile. Mă aflam de faţă.

— Canalii ce sunteţi! intervin eu.

— Aţi insultat autoritatea.

— Mizerabililor, mă grăbesc să adaog şi mai furios.

— Suntem în exerciţiul funcţiunii.

Condus la Prefectură, am semnat procesul-verbal de ultraj şi am plecat.

Ce e asta? Mă rog, în ce ţară trăim? Vreà guvernul răscoală? I-o putem servì. Eu unul sunt exasperat.

Dacă ar fi fost vorba de un jurnal care nu vreà războiul, fireşte, că n'aşi fi avut nimic de zis. Din contră, ar fi avut toată aprobarea mea. In cazul de faţă, însă, nu pricep ce urmăreşte guvernul.

Mie nu-mi plac nici sfinxi, nici enigmele. Îmi plac situaţiunile clare.

Încep să cred că dela o vreme mă înşel pe mine. Eu cred că de mult chiar ne amăgim toţi în ţara asta. Guvernul ne minte cu neruşinare. Ne înăbuşe aspiraţiile, ne tae avânturile. Ceeace e mai grav, ne jigneşte până şi sentimentele noastre cele mai scumpe. Nu-i contest în această privinţă mult rafinament şi o artă în adevăr superioară.

Însă unde mergem? Nu voim să înţelegem odată că buna noastră credinţă e surprinsă în fiecare zi? Acest simplu incident mi-a luminat conştiinţa asupra situaţiunii adevărate în care ne aflăm şi pe care am refuzat să o considerăm până astăzi cu seriozitate.

Ah! Cum aşi vreà să fiu un profet chiar în ţara mea.

Cuvântul meu însă să scoale masele şi să le pornească ca un torent în luptă. Să strivească în furia lor pe vinovaţi, să doboare la pământ toţi mişeii, să răstoarne în cale toate pedicile şi toate rezistenţele. Să

www.dacoromanica.ro

mă răzbune pe mine care am fost un naiv, care am crezut totul, care am sperat până în cele din urmă și care am suferit atât de mult, așteptând ceasul mântuirii care n'a sosit.

16 Iunie.

Sunt un exaltat?!

Pentru întâia oară când îmi pun această întrebare. Sunt liniștit, că n'am să-mi reproșez nimic.

În fond nu e vorba, numai de felul de a fi al unui individ oarecare. Asta ar interesà foarte puțin. Acuzația e mai generală, lovește pe mulți.

Toți acei care vor războiul. Toți acei care au în ei mândria de rasă. Toți care cred în puterea și în menirea noastră, sunt niște exaltați, niște Don-Quichoți...

Să-mi deà voe, oamenii care conduc destinele țării, „responsabili", cum îi numește gluma populară, să le întorc întrebarea, atunci când ne ià așà de sus și să le zic:

— Serios, dar D-v. credeți că sunteți la înălțimea împrejurărilor de azi! Să-mi îngăduiți să fiu sceptic. Nu mă înclin înaintea infailibilității nmănui. Zâmbetul compătimitor care-l aveți pentru sentimentalismul nostru exagerat, îl am și eu pentru nehotărîrea și incoherența de care ați dat dovadă, în toate actele D-v., dela începutul războiului.

Suntem chit va să zică. De o parte e exaltare... Mare slăbiciune, fără îndoială. De alta, n'aveți să negați spiritul de indecisiune care vă caracteriză și o incapacitate de orientare, care știți cât de mult îngrijește țara.

Sunteți mai interesanți poate. Nu cred. Aveți morgă mai multă și o poză impasibilă, care drept să vă spun, pe mine unul mă amuză.

www.dacoromanica.ro

Ce vreţi însă, eu prefer pe exaltaţi — am slăbiciunile mele. Eu consider mult mai reală opera lor.

Ştiu, sunt indiscreţi, nerăbdători, diplomaţi răi... Au ţinut aprins focul sacru în ţară. N'au lăsat să adoarmă conştiinţa publică.

Aici, văd rezultate... *dincolo,* un chinuitor semn de întrebare...

La urmă însă trebue să alegeţi.

Ei, Domnilor, vă privesc cu oarecare tristeţe. Nu pricep multe la D-v. Dar să mai aveţi şi un zâmbet pe buze...

Ce inconştienţă!

Nu ştiţi ce vă aşteaptă! Mâine va fi o zi grozavă. Ce scump o veţi plătì, dacă toată combinaţiunea asta tenebroasă, hidoasă şi caraghioasă, cu care vă îndeletniciţi de un an de zile, n'are să vă iasă...

17 Iunie.

Cea mai nouă care am auzit-o azi.

Intrarea în acţiune s'a amânat iar... Cel puţin pentru o lună şi jumătate!

Motivul?

Recolta trebue strânsă.

Bine e posibil? E o glumă iar? E o înşelătorie? Eu plec din ţară.

Un om cinstit nu poate să-şi găsească linîştea aici. Astă vară n'am intrat în acţiune fiindcă nu ne venise muniţiile şi armamentul. Astă toamnă n'am declarat războí fiindcă nu sosiseră medicamentele şi pansamentele. Astă iarnă n'aveam cojoace, astă primăvară n'aveam tratativele diplomatice terminate şi acum avem recolta şi la anul pe vremea asta o să avem călduri prea mari şi o să ne lipsească drilul.

La urma urmei mi-e egal dacă nu face ţara Regelui Carol războiul.

www.dacoromanica.ro

Plec pe unul din cele 5 fronturi de luptă şi tot îmi fac datoria.

Personal, în ce mă priveşte, hotărîrea o am luată. Dela ea nimic nu mă abate.

Dar contemporanii mei?... Dar ţara asta care rămâne în urma mea?... Dar morala eternă?... Dar o generaţie întreagă care dezertează?... Cu atât mai rău! Cu atât mai ruşinos spectacolul.

Încep să-mi reproşez întârzierea pe pământul, pe care azi înfloreşte laşitatea.

Îmi fac examenul de conştiinţă singur.

Sunt eu convins că pe câmpul de onoare România nu-şi va încrucişà spada nici odată?

Jur cu mâna pe piept, în ciuda a tot ce aud şi se spune, că nu pot să cred odată cu capul, că e posibil... enormitatea asta să se întâmple....

O ce naiv sunt! Ce regrete m'aşteaptă....

18 Iunie.

Au început să mă amuze întrunirile publice, care se ţin lanţ... Nu cunosc ceva mai glumeţ decât manifestaţiile astea pacifice.

A ajuns halima cu ele. De atâtea luni de zile le facem!... Să le punem capăt.

O întrunire paşnică nu dovedeşte nimic. Nu creează nimic. Prin urmare de ce mai stăruim?

Desordinele, turburările de stradă, conspiraţiile, atentatele, sângele pe care poporul îl varsă într'o încăerare, iată ce trebue să fie azi în onoare.

Cu discursuri nu se scrie istoria.

Eu vreau să văd pe micul erau popular de 16 ani, care moare pe baricadă, însufleţind mulţimea la luptă.

Consipirator vreau să fiu. Cetăţean într'o ţară unde tirania guvernamentală, poată să fie spulberată în câteva ceasuri, de prostimea răsvrătită, iată ce visez

www.dacoromanica.ro

eu. Mă plictisesc manifestaţiile... Tonul moderat mă irită. Ah! acea ţinută moale a manifestanţilor noştri! Par'că sunt nişte credincioşi care ies agale dela biserică după o slujbă lungă.

Totul la noi e dulceag... Nimic nu-ţi opreşte respiraţia. Nimic nu te îmbărbătează. Nimic nu te lasă să bănueşti că lupta e aproape.

Avem să ne batem bine? Cine ştie efectele acestui apel la cuminţenie, care e încurajare la laşitate şi un îndemn la desertiune.

Simt că până şi întrunirile, discursurile, au stricat cauzii noastre.

Oh! Mai repede... Să treacă priveliştea asta la care asist mai repede.

Să se isprăvească cu întrunirile şi discursurile. Să sune goarna.

19 Iunie.

Astăzi am pocnit pe unul... Un incident penibil, pe care la urma urmei îl regret.

E curios că lucrul ăsta nu mi se întâmplă mai des, în starea sufletească în care mă aflu.

Stăteam de vorbă cu... victima mea.

Un fost coleg de şcoală. N'a avut noroc însă şi a atacat chestia războiului, despre care ştià că am păreri diferite. Erà o lipsă de tact dela început. Dar tonul care a vrut să-l întrebuinţeze a fost care l-a pierdut. Nici mai mult, nici mai puţin decât să-mi susţie următoarea teorie:

— „Mon cher, nu pricep de ce nu te astâmperi? De ce te agiţi de geaba. Nu eşti mulţumit?... Nu ai tot ce-ţi trebue? Pe semne că v'aţi săturat cu binele.

Toţi ăştia care voiţi războiul, trebue să aveţi o infirmitate morală. Vă lipseşte ceva, cu siguranţă. Mai întâi, eu nu cred, să fiţi oameni prea inteligenţi.

www.dacoromanica.ro

Dar las asta la o parte, un război e ceva peste măsură de crud. Vă dați seama ce e un război? E ceeace repungna întâi unui om civilizat.

E ceeace adoră un antropophag sau un pervers cu instincte sanguinare.

În cazul nostru, România are șansa nemai auzită să rămâe neutră. Și voi vreți s'o aruncați din senin în cea mai criminală aventură".

I-am pus scurt mâna în gât — drept orice replică. Mi s'a părut că am în față un vândut, un trădător, care trebue să-și ià pedeapsa îndată.

Nenorocitul erà nevinovat. În timp ce se sbăteà în brațele mele, am înțeles eroarea. Făceà o simplă teorie, cum obișnuesc atâția alți zevzeci s'o facă.

Când i-am dat drumul erà galben ca ceara. Toți în jurul meu mă priveau cu groază.

Încă o întâmplare ca asta și societatea cu mine o să devie o primejdie.

20 Iunie.

Nimic... Nimic... Nimic.

Azi am cerut să-mi aducă gazetele mai de dimineață ca de obiceiu, crezând că poate voi găsì cel puțin de astă dată, ceeace aștept lacom de atâtea luni... Ceeace doresc din toată puterea sufletului meu și pentru care aș fi gata să-mi iau viața oricând, numai s'o văd că vine.... Victoria. Lovitura de trăsnet a aliaților. Catastrofa într'o clipă a maghiaro-germanilor.

Nimic însă.

Pe frontul francez, aceeaș situație care durează de luni de zile. Citesc și recitesc comunicatele din ultima săptămână. Le-am sub ochi. Le-am strâns toate într'un caet cu o grije deosebită.

Le-am transcris eu însumi, cu mâna mea ca pe niște scumpe răvașe de dragoste.

www.dacoromanica.ro

Le citesc şi le recitesc... Nimic. Nu văd nimic! Ce durere.

Pe frontul rusesc, retragere şi retragere.

Până când? Până unde? Mister.

Pe frontul italian, la Dardanele. Staţionar.

În ansamblu totuşi situaţia e departe de a fi rea. Dimpotrivă sunt convins că nici odată triumful aliaţilor n'a apărut mai asigurat ca astăzi.

Dar unde e ofensiva generală? Unde e lovitura de trăsnet pe care ei o pregătesc de mult? Unde e izbânda fulgerătoare? Nimic din toate astea.

Ah! un singur sentiment mă stăpâneşte în mijlocul decepţiilor pe care le am.

O ură sălbatică faţă de această eroică rezistenţă a Germaniei. Omenirea se luptă să o răpue... Încercuită din toate părţile şi totuşi atacă. Ei bine, această putere trebue sfărîmată, chiar dacă globul n'ar ajunge decât un ocean de sânge...

21 Iunie.

Ocupaţiunile mele suferă. Relaţiunile mi se resimt din zi în zi. O izolare se aşterne în jurul meu şi o restrîngere a întregii mele activităţi... Cărui fapt datoresc această transformare din viaţa mea?

Sunt şi eu una din victimile războiului mondial. Atâţia bravi care mor pe câmpul de luptă. Atâtea existenţe care pier din cauza ruinii, a foametii şi a mizeriei în dosul frontului. N'am fost atuns de nici una din aceste calamităţi.

Totuşi sînt o victimă, tot aşà de plâns, ca toţi refugiaţii, ca toţi naufragiaţii, ca toţi infirmii şi nenorociţii a căror suferinţe umple azi cu strigătele lor continentul.

Toate ideile care le-am avut dela începutul războiului au căzut... au dat faliment.

www.dacoromanica.ro

Astăzi mă simt pierdut, dezorientat. Nu mă mai regăsesc singur.

Eu sunt un om cinstit... Eu ştiu că majoritatea contemporanilor mei s'au înşelat... Sunt nişte victime ca şi mine.

Dacă mulţi din ei suferă, fără să protesteze, eu nu mă pot resignà.

Dacă mulţi pot să mai aibă surâsul pe buze şi să-şi continue neturburat existenţa, eu sunt incapabil s'o mai fac.

Am crezut în război ca într'o necesitate. Am avut pe d'asupra nostalgia lui, deşì toate ororile şi toată injustiţia, care o are la bază, nu mi-erau necunoscute.

Luni de zile l-am văzut venind şi totuşi când erà mai aproape a dispărut. Ei, eu nu pot să mai continuu acest joc. Nu e în firea mea... Mă simt complice la nu ştiu ce crimă... Sunt un om cinstit. Nu m'am îndoit nici de majoritatea cetăţenilor acestei ţări.

Îmi dau seama însă că eu sunt mai slab şi voi succombà în această criză. Nu pot s'o trec uşor ca alţii. Eu trebue să trag concluzia firească şi logică a întregii mele credinţe din trecut.

Ca şi întreg poporul acesta, ca şi guvernul lui, trebue să înţelegem odată, că ne-a mai rămas o singură ieşire: războiul.

Presa, oamenii politici, femeile, neutrii să se încline dar... Războiul nu mai poate fi înlăturat.

22 Iunie.

Azi am fost la Şosea singur într'o trăsură. M'am dus să iau şi eu aer, cum fac alţii.

Starea de nervozitate în care mă aflu a crescut.

Prevăd cea mai oribilă furtună din câte s'au deslănţuit vre-odată într'un suflet de om slab ca al meu.

Voi puteà să rezist?

www.dacoromanica.ro

...Câteva femei frumoase trec.

Nu mai am nici o tentaţie. Nici o plăcere.

Ce va fi mâine cu mine? Nu ştiu, dar trebue să ies din situaţia asta cât mai curând.

Salut la întâmplare câţiva prieteni. Toţi mă privesc în chip ciudat, chiar ironic. De ce sunt aşà de surprins că mă văd aici? Câtă nepăsare la lumea asta din echipage!

Te scandalizezi fără să vrei. Habar n'au ce se întâmplă în restul omenirii.

Un escadron de husari ai morţii, vreau să văd răsărind după un boschet, să-i risipească cu latul săbiei.

În câmpiile Poloniei, pe colinele Franţei, mor acolo, în fiecare moment, mii de oameni.

La Băneasa, ce drept avem noi să ne plimbăm nesupăraţi?

O baterie de 75 instalată, ar face o operă salutară, spulberând toată canalia asta.

23 Iunie.

De ce mi-a fost frică am scăpat. Am trecut ziua de azi aşà de bine....

Ce contrast! Eri eram aşà de sombru, încât pierdusem complect încrederea în mine. Astăzi sunt senin ca o zi de victorie.

Cărui fapt să atribui acest lucru? Desigur acelui etern izvor de bucurii şi dureri, care e în fiecare din noi: inconştienţa omenească!

Atmosfera în jurul meu e calmă. Nici o vorbă de mobilizare. E o glumă să mai vorbeşti de războì.

Îmi dau seama că am devenit ridicol, în mijlocul societăţii în care trăiesc. Ideile mele au rămas cu câteva luni în urmă.

Sunt un anahronism.

www.dacoromanica.ro

Mă tem că o să încep să plictisesc lumea. O să ajung obiectul de zeflemea al tutulor.

Iată care o să fie rezultatul.

Să încetez de a mai crede orbeşte în războ, cât mai e timp.

Sunt un naiv. Am o concepţie de primitiv. Ce însemnează asta: războ, războ cu orice preţ.

Sunt nuanţe, sunt distincţii şi rezerve de făcut, asupra oportunităţii intrării noastre în acţiune.

O revizuire se impune în judecata mea de până acum.

O evoluţie în fapte, trebue să fie urmată şi de una în idei.

Hotărît, mie azi mi-e bine? Nu mă mai recunosc.

Renunţ de a mai scrie, pe tonul ăsta. Mi-e ruşine!

24 Iunie.

Vilegiatură. Toţi mergem în vilegiatură. S'a decis. Erà de aşteptat.

Şi pentru ce am face altfel? Ce ne opreşte? Când stam cu braţele încrucişate, să urmăm programul din anii din urmă. E cel mai cuminte lucru.

Am privit azi cu melancolie şirul lung de trăsuri care treceau spre gară.

Acest exod banal mi-a deşteptat în minte altul: teribilul exod al populaţiilor din Belgia.... Erà tot aşà în plină vară şi în plină linişte, când au pornit.

Ce fericiţi suntem!

Văd evacuarea de anul trecut a Parisului plină de atâtea peripeţii tragice. Desluşesc în câteva zile evacuarea probabilă a Varşoviei precedând o retragere strategică a Ruşilor.

Ce soartă le-a fost rezervată unora şi ce soartă altora!

Pe ce pământ ne aflăm noi şi pe ce lume se află ei...

www.dacoromanica.ro

Ne dăm îndeajuns seama de şansa care am avut-o ? Ce privilegiaţi suntem !

N'avem nici o remuşcare. Nici o grijă. Şi de am aveà-o ?

Mergem să ne plimbăm. În sufletul nostru avem voluptatea celor care sunt fericiţi.

Să nu uităm că plăcerile se plătesc. Să ne aducem aminte, regretele vin mai târziu.

Totuşi, cum se face că în ţările beligerante, înapoia frontului, vieaţa normală ca în vremile bune de prosperitate continuă.... Teatrele sunt deschise, casinurile, băile, expoziţiile. Nimănui nu i-a venit prin minte să reproşeze guvernelor acelea că încurajează şi permit aceste spectacole, incompatibile cu tristeţea adâncă a evenimentelor actuale.

Aceia cel puţin îşi fac datoria. Eu îi respect, chiar când e vorba de o măsură imorală şi absurdă ca aceasta.

Acolo mă înclin cu veneraţie. Aici mă întorc cu desgust. Iată deosebirea.

25 Iunie.

Dela Capşa.

Este extraordinar ce reconfortant e Capşa uneori. În momentele când m'am simţit mai abătut în cursul războiului actual, acolo am auzit lucrurile cele mai bune. Ştirile care m'au liniştit şi care mi-au dat încredere.

Vorbe de cafenea, mi se va zice! Nu e aşà de dispreţuit tot ce se vorbeşte la Capşa !

Aşà, de exemplu, azi a circulat un fapt de a cărui temeinicie nu m'am îndoit o clipă.

Un specialist sosit proaspăt din Rusia, ne-a adus o veste bună: Ruşii stau foarte bine. Tactica lor e genială. Chestia lipsei de muniţii nici nu există măcar.

www.dacoromanica.ro

Milioanele de prizonieri pierduţi până acum, n'au nici o importanţă.

Nici nu se puteà altfel.

La Petrograd, la Moscova şi în toate centrele mari, domneşte o bucurie de nedescris.

Toată lumea e în sărbătoare, mai ales acum, când duşmanul se găseşte adânc intrat pe teritoriul naţional. Dezastrul Austro-Germanilor e considerat nu numai ca inevitabil, dar ca o chestie de zile. Maximum într'o lună, vom asistà în Polonia la una din acele tragedii de care spiritul omenesc se cutremură.

Nicolae Nicolaevici dispune de o armată nouă de 6 milioane oameni, pe care o va aruncà din hexagonul de cetăţi fortificate, unde o are ascunsă acum, asupra feldmareşalilor germani şi-i va turtì ca pe nişte muşte nenorocite.

Iată explicaţiunea abandonării Galiţiei, a retragerii Ruşilor în interiorul ţării şi a celorlalte evenimente pe frontul oriental.

M'am aşteptat totdeauna la o asemenea lovitură de teatru. M'am mirat chiar că soseşte aşà de târziu.

Să se isprăvească odată cu gloira asurzitoare a lui Mackensen şi a lui Hindenburg.

Cu Dumnezeu înainte.

Trăiască Nicolae Nicolaevici !

26 Iunie.

Dela Capşa.

Azi ştirile sunt contradictorii. E vorba tot de un specialist.

De astădată e reversul medaliei.

Un cunoscut inginer care a vizitat Franţa, Anglia, Germania şi Austria, ne-a adus o ştire de necrezut.

Omul ăsta, care erà unul de ai noştri, până a nu face acest voiaj, un partizan hotărît al Războiului,

www.dacoromanica.ro

un amic convins al Angliei şi al Franţei, devine sub impresiunea celor văzute şi constatate de el acolo, aceea ce sunt azi toţi trădătorii de duzină din ţară..... Nici mai mult, nici mai puţin, decât un fervent apologist al victoriei Austro-Germane.

Cazul e grav şi merită o deosebită atenţiune. E curios şi e greu de crezut....

În adevăr, el pretinde că în Franţa nu e om care să nu vorbească de pace, ca de ceva foarte apropiat. Războiul a sdruncinat şi a uzat până într'atâta nervii încercaţi ai Francezilor, încât e greu să mai ţie mult această formidabilă tensiune. Şi aici, urmează mai multe detalii, pe care e inutil a le mai înşirà.

În schimb, Germanii sunt admirabili prin efortul lor. Puterea de organizare a Germaniei întrece tot ce prevederea omenească a putut realizà. Nu numai atât, dar Austria, aliata lor, o ţară în plină descompunere, astă toamnă, după înfrângerile din Galiţia, astăzi, sub influenţa germană, a renăscut. E o ţară nouă. Această transformare, în interval numai de câteva luni, o face de nerecunoscut. Ea constitue cel mai mare omagiu adus forţei şi geniului german.

Mărturisesc că mă afectează mult cele ce aud.

Germanii aceştia sunt nişte semizei? Au pornit ei cu tot dinadinsul la cucerirea lumii? Sunt ei convinşi că ea, după atâtea secole, va cădeà la picioarele lor ca o fructă coaptă?

După mine, toţi oamenii cari cred în victoria germană, sunt absolut mediocri. Ei sunt capabili să înţeleagă numai unele aspecte exterioare ale lucrurilor, nici odată fondul şi sensul adânc care l-au. Ataşaţi la materialitatea faptelor, hipnotizaţi de nu ştiu ce formule practice, ei nu se pot ridicà la acea intuiţie superioadă, care dă puterea de a vedeà departe evenimentele.

Oricât am suferit de pe urma acelor afirmaţiuni,

www.dacoromanica.ro

şi oricât nu aşi vreà să contest veracitatea lor, credinţa mea rămâne statornică.

Victoria Quadruplei Înţelegeri e la mine un principiu religios, indestructibil. Face parte integrantă din vieaţa mea, e condiţia primordială a existenţei mele.

27 Iunie.

Tot felul de svonuri, tot felul de versiuni. Nu ştii ce să crezi. Ştirile care se lansează zilnic sunt un haos, un labirint în care şi cei mai iniţiaţi se pierd.

Există cineva, care are interes să ne inducă în eroare, care ne pândeşte la fiecare moment, să producă în mintea noastră confuziuni, să creieze echivocuri, să ne turbure ultima rămăşiţă de judecată sănătoasă, care ne-a mai rămas.

O presă conruptă, nişte bănci străine, câteva personalităţi disperate, unele partide, iată tentacolele monstrului invizibil sub muşcăturile otrăvioare ale căruia sucombăm.

Am impresiunea că ţara e împărţită în două, în trei.. Sufletul ei este rupt în mai multe bucăţi; s'a dus acea admirabilă unitate de anul trecut, când toţi am fi mers la luptă, ca un singur om.

Opera asta destructivă, munca asta infernală, treaba asta abjectă şi hidoasă de a fărămiturì sufletul unei naţiuni, de a-i nimicì resorturile morale, de a o scoate din luptă înainte de a se asvârlì, ià nişte proporţiuni care mă face să roşesc de valoarea osului din care mă trag. Nişte simplii iobagi... nişte robi ai Turcilor... rumâni... numai cine n'a vrut, nu i-a cucerit. Au dreptate, dacă nu mai au nici un pic de mândrie. Şi nici un pic de revoltă în ei.

Nu cunosc pagină mai puţin glorioasă, decât aceste 11 luni de neutralitate. Nu cunosc întunerec mai adânc, în care să se fi scufundat un popor vre-odată,

www.dacoromanica.ro

decât anul de expectativă armată al Ţării Româneşti.

Nu există scuză, pentru ceeace am făcut, nici înaintea lui Dumnezeu, nici înaintea istoriei.

E osânda fără apel. E ruşinea, pe care vor moştenì-o nevinovat, toate generaţiunile.

Se bat azi toate rasele mândre, sub copitele cărora au căzut toţi învinşii Europei. Se bat stăpânii lumii. Fireşte, ce să căutăm noi în acest danţ glorios al Domnilor ?

Suntem nişte iobagi... Suntem nişte rumâni...

28 Iunie.

Nimic nou.

Iar neastâmpărul şi nelinişte de acum câteva zile...

Monotonia asta contrastează aşà de straniu cu tragedia care se desfăşură în lume de atâtea luni. Nu se întâmplă nimic.

Mai bine zis, din ce se întâmplă, nu ştim aproape nimic.

Din marile evenimente care zgudue vechea alcătuire a omenirei, nu ni se servesc decât din când în când nişte crâmpeie hibride, nişte fragmente ridicole.

Telegramele care ne vin, comunicatele cuartierelor generale, sunt absolut insuficiente. Sunt o caricatură antipatică a situaţiei.

Nu cunosc o proză mai banală, mai seacă, mai searbădă şi mai obscură, decât aceste relaţiuni oficiale ale nesfârşitelor şi sângeroaselor lupte care se dau.

Ştiu, mi se va răspunde, secretul operaţiunilor e în joc. Statele majore nu pot să facă altfel.

Nu înţeleg. Mi-e imposibil să pricep această limbă.

Eu ştiu cât sufer. Cât mă terorizează curiozitatea mea bolnavă. La ce încercări crude mă pune nerăbdarea de a aflà ceva nou, hotărîtor...

www.dacoromanica.ro

Detalii. Vorbi... Dați-ne idei de ansamblu, directive... Desluşiţi-ne atâtea lucruri. Atâtea întrebări, al căror răspuns nu-l vede nimeni.

Bunăoară, de ce Germanii continuă ofensiva lor în Polonia? De ce Francezii în timpul acesta nu atacă, nu profită că frontul spre ei e descongestionat. De ce Englezii nu au aruncat în luptă cele 3 milioane de soldați ai lui Kitchener? De ce Italienii au admis acest plan de luptă aşà de lent şi de costisitor? De ce Bulgarilor nu li se acordă totul, ca să meargă odată asupra Constantinopolului ?

Ce sfinx teribil e războiul !

Am impresia unei lupte în care adversarii se sugrumă pe tăcute, în fundul unei caverne, după ce mai înainte au luat hotărîrea să nu comunice nimic ca nimeni să nu le turbure masacrul.

29 Iunie.

Vreau să mă duc corespondent de război pe câmpul de luptă, pe lângă una din armatele Quadruplei.

Azi am fost în mişcare toată ziua.

N'am obținut nimic satisfăcător. Greutăți imense.

Mai umblu. N'am disperat.

Am renunțat.

Imposibil pentru o mie de motive.

Întâiu, în curând intrăm în acțiune.... Al doilea, al treilea, etc.: nu mi se dă nici un concurs, nu mă înțelege nimeni, am fost trimis la plimbare.

Hotărît, în țara asta mă fac de râs. Sunt incorigibil.

30 Iunie.

Zi nouă.

Se pare că constituția mea morală a fost serios a-

www.dacoromanica.ro

tinsă în ultimul timp, şi încă dela rădăcină, fiindcă nu mi-am dat seama până astăzi.

Numai sunt un războinic (!)

După ce cunosc ?

Femeia....

O promisiune gravă.

Am jurat....

Inutilă orice destăinuire.

E o ofensă crudă cauzei pe care o servesc.

Ce loc puţin a ocupat 11 luni în inima mea.

Voi reuşì ?

La doi domni nu pot să slujesc odată. Am exclus-o din preocupările mele atâta timp.

Am făcut totul în vieaţa mea cu pasiune...

Ce ispită ! Sunt sigur de mine ?

Aştept rezultatul.... cu emoţiune.

1 Iulie.

Am lucrat foarte serios la hărţi, toată noaptea şi toată dimineaţa. Cel mai bun mijloc să alungi un gând şi să câştigi o luptă...

După masă, am cetit pe Frederic cel Mare, m'am uitat prin Memorialul dela St. Elena, am recitat unele din Prelegerile pe care le-a făcut la Şcoala Superioară de Război Generalul Foch.

La orele astea, sunt aşà de obosit.

Nu pot cetì nici telegramele de război, din ediţia de seară, a gazetelor.

Iubesc, sau nu iubesc !

Sentimentul acesta e permis numai în timp de pace. Trebue să-mi intre în cap odată acest lucru.

www.dacoromanica.ro

2 Iulie.

Am câştigat partida. A fost o luptă scurtă... decisivă.

Am învins.

Sunt redat iarăşi războiului, războiului şi numai războiului.

3 Iulie.

Românul se descurajează.

Constatarea asta e de făcut mai ales acum când aliaţii au avut unele reverse pe fronturile de luptă.

Eu însumi am să-mi reproşez unele îndoeli care mi le-am arătat poate prea sgomotos în acest jurnal.

Aş fi preferat mai bine să-mi înăbuş aceste manifestări uşoare a sentimentelor mele.

Dacă e vorba să mă compar cu toţi ceilalţi, nu mă sfiesc să spun că sunt un brav.

Am fost neclintit în credinţele mele.

Am rămas credincios primilor paşi, pe cari i-am făcut, în această uriaşe învălmăşeală a oamenilor.

Dar nu pot să nu fiu trist când mă gândesc la ceilalţi — la cei care ne-au părăsit. E cu atât mai dureros, cu cât acei care s'au lăsat târîţi de moment sau influenţaţi de fapte de ordin secundar, sunt aşà de numeroşi.

La urma urmei, a crede în invincibilitatea germană, nu e nici o crimă; cum nu e nici o ineptie. Fără îndoială, a-ţi dispreţuì adversarul, e o mare greşală; dar a exagerà, forţa lui, e o probă patentă de incapacitate. Aşà e Românul.

Se sbate între extreme... Sclav al momentului Un impresionist. Un sensitiv. Un suflet chinuit şi neliniştit, pe care-l frământă nesiguranţa.

Eu nu i-am exaltat nici odată calităţile.

www.dacoromanica.ro

Din contra mai ales azi sunt înclinat să-i descoper lipsurile.

În timpurile astea de inacţiune, când sunt pornit să caut adevăraţii vinovaţi, nu e de mirare că văd numai decât în orice manifestaţie, un viţiu organic, o slăbiciune iniţială, un stigmat hereditar. Ah! Tenacitatea Românului... Tăria lui de caracter. Statornicia lui, despre care n'a îndrăznit nimeni să zică că e proverbială.

Vorbiţi-mi de curajul lui în luptă, de entusiasmul şi avântul lui războinic, de furia nebună cu care se aruncă la atac, de spiritul de jertfă şi de dispreţul său de moarte...

E un bun soldat.

Poate cel mai bun din Europa.

E un om înainte de toate.

Poate că e chiar prea multă umanitate în acest mic Latin dela Dunăre.

Nu e un granit însă. Sufletul său nu are acea duritate şi acea forţă inflexibilă a raselor dela nord.

E un viteaz şi e destul... Capabil ca nimeni altul de elan, el ştie să moară râzând.

Poate că un război prea lung nu e în firea noastră. Cine ştie! Aşà se spuneà şi de Francezi...

De aceea nu vream să-l începem? De aceea suntem aşà de cuminţi? E atâta şovăială şi atâta hezitaţie în aer, încât sunt convins că atitudinea noastră actuală e isvorîtă mai mult din blazare şi descurajare, decât dintr'un adevărat calcul.

4 Iulie.

Bani. Bani. Bani.

Vorba e atribuită lui Napoleon.

Nimeni n'a făcut uz mai mult de ea decât guvernul român.

www.dacoromanica.ro

Nici vieţele care le-am fi pierdut, nici neprepararaţia noastră cântată pe toate tonurile, nici insuccesul care eventual l-am fi putut aveà, n'au cântărit atât cât această mizerabilă chesiune de bani.

Chestiunea însă a fost pusă piezis.

Un războiu lung nu putem suportà. Ne ruinăm.

La asta s'a redus toată prevederea noastră.

Altfel am fi intrat de mult.

Ce farseuri !

5 Iulie.

Iar exportul! O goană furioasă după vagoane.

Oamenii ăştia pe semne că n'au de gând să se bată.

Altfel nu-mi explic cum trimit duşmanului nostru de mâncare.

Bine, eu aştept alarma şi...

Mă rog e serios?

Am citit în ziare despre afacerea asta... în treacăt numai.

E o farsă ?

E o glumă sinistră care se face poporului român?

Mă pierd!...

Suntem mistificaţi atunci.

N'au curajul însă să ne-o spue.

Permisiunea de export a recoltii e un act de trădare naţională.

E dovada materială a complicităţii, a infamiei, a şantajului ce exercităm de câteva luni asupra Europei.

Bandiţi !

Sunt singur. Ce pot să fac? Ce durere şi ce ruşine în acelaş timp.

www.dacoromanica.ro

6 Iulie.

Totuşi exportul nostru e o infamie. Ori câte scuze am căutà să invocăm.

Porumb şi fasole pentru Puterile Centrale. În loc de foc şi fier cum ar trebuì să le trimitem.

Un cunoscător ca să mă liniştească a binevoit să-mi arate cum stau lucrurile.

Zadarnic!

Chestiunea rămâne întreagă.

Nici o atenuare !

E o infamie.

Refuz să discut dacă ceeace facem azi constitue sau nu un pericol pentru mai târziu.

Nu primesc să mi se arate nici care sunt avantajele economice, financiare care rezultă pentru noi din acest trafic.

E gestul. Popoarele ca şi indivizii trebue să aibă gestul. Altfel să renunţe de a mai intrà în împărăţia cerurilor; sunt prea păcătoase.

Cu atât mai mult dacă cantitatea ce le-o vindem, e o picătură de rouă faţă de enormele cantităţi ce consumă stomacul german.

Cu o bucăţică de pastramă nu se spurcă postul, a zis un călugăr odată.

A vorbit cinstit. A avut dreptate.

7 Iulie.

Caut să mă analizez niţel.

Ce este dorinţa asta neînţeleasă care o avem toţi de a merge în război. Voinţa asta nebună de a provocà o vărsare de sânge. Un masacru în masă.

Îţi rişti viaţa în definitiv. Te ruinezi.

Suferinţele îndurate într'o campanie, n'are să compenseze toate profiturile de mai târziu. Persoana ta,

www.dacoromanica.ro

tot ce ai mai scump, e în joc. Cum se face atunci că vrei o astfel de calamitate?

E absurd, e neraţional să doreşti o stare de lucruri în care ai totul de pierdut. În genere ştii că după războaie onorurile şi satisfacţiile revin celor care au stat acasă

Înţeleg să te înclini în faţa unei necesităţi. S'o accepţi ca pe o fatalitate din naintea căreia n'ai putut să te sustragi.

Dar s'o provoci tu însuţi? Să-i ieşi singur înainte? E cel puţin bizar.

În orice caz e un fenomen curios.

De altfel mulţi vor războiul din motive felurite.

Eu îl înţeleg numai într'un singur fel.

Explicaţiunile triviale, ale unui lucru aşà de sfânt, îmi repugnă să le admit.

Cazul nostru e următorul.

În faţa războiului universal, unii pot rămâneà spectotari impasibili, alţii nu.

Dacă mergem mai departe, avem să constatăm, că în faţa morţii, toţi reacţionăm la fel. Puşi în faţa spectacolului hidos al unui câmp de bătae, avem să simţim toţi, toată oroarea războiului la fel.

Unde ne despărţim e acolo, unde intervine ceva din firea noastră intimă, din felul nostru permanent de a fi.

Naturile înzestrate bine, sufletele de elită, exemplarele bune ale omenirii, au o criză care se traduce printr'o nevoe imperioasă de fapte, printr'o pornire neînfrânată la acţiune.

Reacţiunea e violentă. O luptă interioară trezeşte în individ ideile lui morale şi de viaţă. El vreà să stabilească răspunderile, vreà să ştie care sunt sancţiunile. Se simte prins în acest angrenaj de foc, din instinct, din datorie, din onoare.

Pasiunea, dorinţa de sacrificiu, revolta, aţâţă furtunos, tot spiritul său de luptă. El îşi dă seama, în faţa

www.dacoromanica.ro

câmpului de bătae, în care s'a prefăcut Europa, că nu e un trecător, care se poate strecurà în chip clandestin. El e un părtaş al cărui rol serios, trebue adus la îndeplinire, la lumina zilei. Simpatia universală, însăşi solidaritatea umană îi comandă această deciziune, de neînlăturat.

Ce pot să priceapă însă, din acest proces generos, acei câţiva laşi, care înjosesc totul şi care nu văd decât impulsiune şi iresponsabilitate, în nobila dorinţă de a face un războì mai repede.

Pentru ei starea asta sufletească complicată e morbidă.

Frenezia, entuziasmul războinic e de mult o boală acută.

Această boală aş vreà să văd însă cuprinzând în ţară pe cât mai mulţi.

Ne-am însănătoşì. Am renaşte.

8 Iulie.

Afară e o dimineaţă frumoasă.

Un pian, din vecini, aruncă în aerul proaspăt, câteva acorduri, care vin prin ferestrele deschise, până în patul în care dorm.

O muzică divină.

O muzică, pe care azi o înţeleg bine, deşì o cunosc de mult.

Un marş în strigătul căruia mor soldaţii.

Tresar...

E Sambre et Meuse.

Ca în vis, cu ochii jumătate deschişi, îmi caut maşinal haina militară, pe care am obiceiul, dela începutul războiului să o ţin lângă căpătâi.

Mi s'a părut că e o alarmă.

O fanfară care a străbătut spaţiul şi a ajuns până la noi.

Mă opresc, să văd în jurul meu ce se petrece.

www.dacoromanica.ro

O tăcere bruscă.. Nu se mai aude nimic....

De odată răsună teribil, neliniştitor impetuos ca o şarjă: „La Arme!“

Abià acum înţeleg tot.

Îmi dau seama unde mă aflu.

Lacrămile îmi curg şiroae... Capul îmi cade între perne. Sunt acasă!

„Doamne, Doamne iartă-mă. Sunt nevrednic. Sunt un laş. E cea din urmă dimineaţă în ţară“...

Astă seară plec.

www.dacoromanica.ro

20.627.—Tip. Profesională Dim. C. Ionescu, Câmpineanu, 9.

www.dacoromanica.ro

DE ACELAŞ AUTOR:

TRIPLA INŢELEGERE ŞI ROMANIA

PREŢUL 1 LEU

20.627.—Tip. Profesională, Dim. C. Ionescu, str. Câmpineanu, 9.

www.dacoromanica.ro